

הקיים ואור הגחלילית מפני מאור השמש, עונג גירוד הפצעים של המצורע מפני העונג של אין קץ הבא ממרומים!...

אומרים עליהם על כל רואי פניו של הרבי ר' אלימלך זצוק"ל, שכל מי שהביט בפניהם היה מתמלא גיל ברעדה, ואילו שמחת פניו של הצדיק עצמו – קולמוס לא יעלה אותה לתארה.

קדוש זה לא בעל סגופים היה. אילו זכינו והיה דיבור פינו נקי מדברים בטלים, ודברי התורה שבהם נקיים היו מפירושים בטלים, ודאי שהיינו אומרים על איש קדוש זה וקוראים לו: 'בעל ההנאות והתענוגות', שכן לא היו רבים כמוהו בדורות האחרונים, מתעדן בגן עדנו של הקב"ה, עלי אדמות' (מתוך חסידים ואנשי מעשה לזקני רא"א כי טוב ז"ל, כחוטו של מחט עמ' רפט).

ע"ע במובא בתענית יא.

דף יא

'סברוה מאי לחולין – לא לחולין ליהוי אלא קרבן. מני מתני' אי ר"מ לית ליה מכל לאו אתה שומע הן...' לפירוש הר"ן, הנחת ה'סברוה' קיימת אף למסקנא [ומצינו כן כמה פעמים בש"ס]. אך מפירוש הרא"ש משמע שלרב אשי במסקנת הסוגיא, כשאומר 'לחולין' הרי זה כמפרש 'קרבן' ואפילו לרבי מאיר אסור. וכן מפורש בנמוקי יוסף.

וכן לפרש"י ותורי"ד מתפרש 'סברוה' כפי משמעותו הרגילה, הנחה שאינה קיימת לפי המסקנא, שלפי הברייתא דלהלן האומר 'לחולין' אסור אף לרבי מאיר, שהרי זה כמפרש 'קרבן' [להרי"ד – ב'לחולין'. וברש"י – ב'לא חולין'. וכן גרס במשנה].

יש להעיר שכפי סברת ה'סברוה' נקטה הגמרא כהנחה פשוטה ומוסכמת גם להלן רפ"ב. וכנראה זהו מה שהכריע לר"ן לפרש שסברת 'סברוה' קיימת לפי האמת. ואמנם הרי"ד לשיטתו מחק שם גירסה זו.

יש מקום לראות שחילוקי מנהגי הברות בין האשכנזים לספרדים כבר היו מקדמת דנא, מימות הראשונים ואולי אף קודם לכן; ראה בר"ן ובשאר חכמי ספרד הראשונים שגרסו ופרשו את הסוגיא כולה שכשאומר 'לחולין' בפתח תחת הלמ"ד, מתפרש הדבר כאומר 'לא חולין' – וזה מתיישב לפי מבטאם שהקמץ והפתח קרובים בהגייתם. מאידך רש"י (או המפרש. וע' בתוס' יא): פרש אחרת בכל הסוגיא, שלשיטתו אי אפשר לפרש כן כי הברות הקמץ והפתח חלוקות זו מזו בעליל (אמנם ר"ת מפרש כהר"ן).

עוד אפשר שבזה נחלקו רבי מאיר ורבי יהודה, אם כשאומר 'לקרבן לא אוכל לך' נשמע יותר כ'לקרבן' יהא ולא אוכל לך' או כ'לא קרבן מה שאוכל לך, אבל מה שאוכל – קרבן'. והדברים טעונים עיון ובדיקה (עפ"י עלה יונה להר"י מרצבך עמ' קכ קכג).

א. לפי זה סרה תמיהת ריעב"ץ בהגהותיו על הר"ן ושאר מפרשים שפרשו שאמר למ"ד פתוחה, והרי זה משמע כתחליף לה"א הידיעה, ויותר פשוט היה לפרש שאמר בקמץ המשתמעת כ'לא' הארמית – אך לפי מבטאם דא ודא אחת היא כמעט.

וראה בפוסקים או"ח תרפב שיש לדקדק לומר בימי הדין 'זכרנו לחיים' בשו"א תחת הלמ"ד ולא בפת"ח, שלא ישתמע 'לא חיים'. ויש לציין שבמחזור קרואי מועד מובא בשם הר"ה (המדקדק) לומר בפתח דוקא, להורות על החיים הנצחיים הידועים. וראה בסידור בית יעקב לריעב"ץ שנראה גם דעתו לומר בפתח (אף שבגוף הסידור נקוד בשו"א). וצ"ע בכוננתו. והולך הוא לשיטתו כאן.

וע"ע בר"ש משאנץ (כלים ל,ג) שפרש דברי התוספתא 'לשוליים' – לא שוליים כדאמרינן הכא. והגר"א שם הגיה בתוספתא 'שלא שוליים' ולפנינו הגירסה (שם בתרא ז) 'של שוליים'.

ב. מה שכתב שר"ת סובר כר"ן – צ"ע, שהתוס' להלן יג: כתבו כן בדעת ר"י אבל ר"ת נקט שלמ"ד פתוחה אינה כ'לא'.
ג. יש להעיר עוד מגרסת הר"ף והרמב"ן (יג:): 'הי קרבן' שמשמעו 'חי קרבן'. וזהו כהגיית מקומם שה' וח' קרובים במבטאם.

כתב הר"ן (בד"ה דתנן. וכן דעת הרמב"ן) שאף על פי רבי מאיר מצריך תנאי כפול רק בדיני ממונות ולא באיסורין – כיון שנדרים יש בהם גם ממוון, שהחפץ נאסר, הרי זה כ'איסורא דאית ביה ממונא', וכסוטה. והדברים טעונים הסבר.

בספר בית ישי' (ע) חידש 'דקונמות לאו בגדר איסורין נינהו אלא בגדר קנינים, וכמו שיתבאר. והדעת נותנת כן, דמה כח יש לאדם לחדש איסורין, התחת אלקים הוא? (ולא דמי לשבועה דהתם הוא קושר הדבר בכבודו של מקום). ועיין בר"ן... (אלו דברי הר"ן דידן). ואין לדברים פירוש כי אם זה שכתבנו דקונם הוי מעשה של קנין' עכ"ל. והאריך לבאר ולהוכיח דבר זה. קחנו משם. וע"ע במצוין לעיל ז.

רבי יהודה אומר: האומר כירושלים לא אמר כלום עד שידור בדבר הקרב בירושלים –
מכמה מקומות נראה ששיטת רבי יהודה לגבי ענינים שונים שדיבורו של האדם צריך שיהא מסויים מפורט ומדוייק ואין די בביטוי כוללני. ולכך נדר 'בירושלים' אין במשמע בדבר הקרב בירושלים אלא אם יפרש (וע' בפירוש הרא"ש במשנה, שהחולקים על ר"י אכן כך מפרשים דבריו). וכן חסרון 'כ' הדמיון משמעותי הוא לדעתו.

והרי עוד מעט דוגמאות; לדעת רבי יהודה בניגוד לחכמים, המסלק עצמו מזכות אכילת פירות אינו מועיל כלפי פירי הפירות עד שיפרט 'פירי פירות [עד עולם]' (כתובות פג). רבי יהודה מחלק בין אמירת 'הרגתיו' ל'הרגנוהו' (ביבמות כה:). משא"כ לדעת חכמים אין לדייק בשינוי הלשון הזה. ועי' סוטה לח. שלרבי יהודה משמעות 'כה' היא בדיוק כפי הכתוב. ומכאן למד שברכת כהנים נאמרת בלשון הקודש דוקא שנאמר כה תברכו, ואילו חכמים חולקים ואינם דורשים זאת ממשמעות 'כה'.
וכן אומר רבי יהודה 'דברים ככתבן' (בפסחים כא: על הכתוב 'לגר אשר בשעריך תתנה... וע' בובחים נט: אודות גודל המזבח).

ובסנהדרין (רפ"ב) אמר רבי יהודה – דלא כרבי מאיר – שכהן גדול שמת לו מת לא יצא מהמקדש ממש, כמשמעות הפשוטה של המקרא [ואמנם לדברי הרמב"ן שם היא גזרה דרבנן, אך מהרמ"ה (שם יט.) משמע שר' יהודה מפרש כן פשט המקרא. וכן בחדושי הר"ן שם הביא שמספר המצוות להרמב"ם משמע שהוא מדאוריתא].

וכן יש לציין ששיטתו (לעיל ה: ועתוס' ו: ד"ה יש יד) שאין די בלשון שאינה מוכחת לגמרי בגט אלא צריך לפרש הדבר לגמרי. ומאידך גיסא נקט שאין צריך תנאי כפול אלא 'מכלל לאו אתה שומע הן'. ויש לחלק בין הנידונים.

וכן בעניני ברכות; לרבי יהודה יש לייחד נוסח ברכה לכל סוג מסוגי הירקות, כדשאים, זרעים וכד' (ברכות לה. ורש"י). כמו כן לשיטתו ישנה ברכה מסוימת לרואה את הים הגדול ואין לברך בכללות 'עושה מעשה בראשית' (שם נד.).

ולהלן (מט:) מסופר על רבי יהודה שברך 'שעטני מעיל' – ברכה מסוימת.
כענין הדומה נחלקו רבי יהודה וחכמים על העושה מצוות שונות יחדיו, שלדעת ר"י יש לברך על כל מצוה לחוד ואילו לחכמים 'על המצוות' (סוכה מו.).

וכן סובר רבי יהודה (בר"ה לב:) שבברכות המוספין של ראש השנה צריך להזכיר דוקא תבות מלכויות זכרונות ושופרות, שלא כרבי יוסי הסובר שיכול להזכיר גם לשון אחרת כגון אלקות, פקידה ותרועה. [וסימנך: רבי יהודה הוא הסובר 'קרא ולא דקדק באותיותיה' – לא יצא. ברכות טו.]

אם כי בכל אחד מן הדינים המוזכרים ישנו מקור וטעם פרטי לעצמו, אך כמדומה ניתן לראות בזה קן כללי לשיטתו.

'כולה ר' יהודה היא ותרי תנאי אליבא דר"י'. ומחלוקתם היא האם כוונתו לקרבנות הקרבים בירושלים או לעיר עצמה, כלומר לבתים, לעצים ואבנים (ר"ן ורשב"א ותורי"ד, עפ"י הירושלמי). ויש מפרשים שהנידון הוא האם חומותיה ומגדליה נבנים ממעות שירי הלשכה והרי הן קדושות, אם לאו (ע' בפירוש הרא"ש וברש"י וריטב"א. והתוס' כתבו שאפילו אם נבנים מתרומת הלשכה, אין דעת הנודר לכך אלא דעתו להתפס על ירושלים שהיא קדושה משאר הארץ, ואין זה דבר הנדור).

דף יב

'איזהו איסר האמור בתורה, אמר הריני שלא אוכל בשר ושלא אשתה יין כיום שמת בו אביו...' – שאם מאיש כי ידר נדר הייתי אומר עד שיתפסנו בדבר הנדור מכל העולם, בדומה לקרבן האסור לכל, לכך בא הכתוב לאסור אסר על נפשו שאפילו אם התפס בנדר האסור רק לו – הרי זו התפסה (עפ"י רשב"א; ר"ן יד. ועוד).

'הריני שלא אוכל בשר...' לשיטת רבנו תם והרשב"א ועוד ראשונים, לשון זו אינה בדוקא שהרי נדר בלשון שבועה אינו נחשב כלל לשיטתם אלא מדובר שאסר הבשר עליו. או שאמר סתם 'הרי עלי יום זה כיום שמת בו...'.

ושיטת הרמב"ן שאף בלשון 'שלא אוכל בשר' מועיל מדין יד, כאילו אמר הרי עלי בשר זה בקונם שכתוצאה מכך לא אוכל אותו (וכן משמע מלשון הרמב"ן בפירושו על התורה שהאומר בנדר שאיני עושה סוכה [ולגרסה אחרת: סוכה שאיני עושה] וכיו"ב – חל הנדר. וע' ר"ן לעיל ב: ורשב"א שם ולהלן יד: שו"ת הרשב"א ח"ה רל; מאיר; ראשונים שבועות כ; חזו"א אה"ע קלו לדרך ה' סק"ח).

'כיום שמת בו אביו, כיום שמת בו רבו'. מכאן 'קצת סמך' למה שכתבו הפוסקים (מובא בשו"ע או"ח תקסח; רמ"א יו"ד תב, יב) שמצוה להתענות ביום שמת בו אביו (תורת חיים שבועות כ.). וממילא נשמע שהוא הדין ביום פטירת רבו (גליון הרעק"א ביו"ד שם).

ושני טעמים למנהג זה; לפי שבאותו יום איתרע מזלו, וטובה לו התענית לכפרה. ועוד, בתענית זו מכפר על הנפטר, על אביו או על רבו (שו"ת מהר"י מינץ ט).

גם יש לדייק מכאן, כפי שפסקו הפוסקים (שו"ע או"ח תקסח; רמ"א יו"ד תב, יב) שיום השנה, לענין אמירת קדיש ותענית וכו', נקבע לפי יום המיתה ולא יום הקבורה, אף כי לענין אבלות שבעה, ושלישים וי"ב חודש – הולכים אחר הקבורה (שו"ת יפה נוף לרבי יצחק מזיא (חי באשכנז במאה הרביעית לאלף השישי) יו"ד קנד. אם כי יש לדחות דלאו דוקא הוא. תדע, לדעת האומרים שגדליה נהרג בר"ה – ע' רד"ק ירמיה מא, א; ב"י או"ח סוף תקמ"ט בשם רבנו ירוחם, ועוד – ודאי שכוונתו ליום שאנו מציינים את הריגתו (ע' שבועות כ) ולא ליום הריגתו ממש).

'כחלת אהרן וכתרומתו'. כמה טעמים נאמרו לכך שאין התרומה נחשבת 'דבר הנדור' הגם שחלה על ידי אמירת פיו; –

דפים י – יא

יג. מה הדין בנדרים דלהלן?

- א. 'לחולין שאוכל לך'; 'לחולין לא אוכל לך'.
- ב. 'חולין / החולין / כחולין – שאוכל לך / שלא אוכל לך'.
- ג. 'לקרבן לא אוכל לך'.
- ד. 'לא כשר / לא דכי / טהור – שאוכל לך'.
- ה. לשונות 'טמא' 'נותר' 'פיגול' בנדר.
- ו. 'כאימרא' 'כדירים' 'כעצים' 'כאשים' 'כמזבח' 'כהיכל' 'כירושלם'. וכן נדר באחד מכל משמשי המזבח.
- ז. אמר 'ירושלם' בלא כ'.

א. תנן, האומר 'לחולין שאוכל לך' – אסור. ופירושו בגמרא שהוא כאומר לא חולין יהא מה שאוכל לך אלא קרבן, ומשנתנו כרבי יהודה ולא כרבי מאיר הסובר שאין אומרים 'מכלל לאו אתה שומע הן'. 'לחולין לא אוכל לך' – בברייתא שנו שמותר. לפי הסבר אחד בגמרא תלוי הדבר בשני תנאים אליבא דרבי מאיר, שלדעת תנא אחד (בברייתא ד'לקרבן' כפירוש רבי אבא) – אסור, כי דבריו מתפרשים לא חולין יהא לפיכך לא אוכל לך. ולפי הסבר רב אשי מה ששנו מותר – כשאמר 'לחולין' אבל 'לחולין' אסור (אפילו לרבי מאיר, כי משמעו לא חולין יהא לפיכך לא אוכל לך. ורק כשאומר 'לחולין שאוכל לך' מותר לר"מ דלית ליה מכלל לאו אתה שומע הן כנ"ל. ר"ן ורא"ש).

א. כן מבואר בר"ן וברשב"א ובריטב"א, שמדובר במשנה ב'לחולין' (בפתח). ואילו מרש"י משמע שמדובר במשנה שאמר 'לא חולין' ונקטה הגמרא בתחילה שתלוי הדבר במחלוקת רבי מאיר ורבי יהודה ולר"מ לא אסור אלא אם אמר 'לא חולין אלא קרבן'. ואולם לפי תנא דברייתא 'לא חולין' לדברי הכל משמעו 'קרבן' ואסור. ולפי פירושו נראה שלרב אשי כשאמר 'לחולין', אפילו בפתח – אין משמעו קרבן לכולי עלמא (וכן דעת ר"ת).

ובפירוש הרא"ש מבואר ש'לא חולין' לדברי הכל אסור (וכ"מ ברי"ף ובהלכות הרמב"ן), ומשנתנו ב'לחולין' (בפתח). ולדברי רב אשי (וכן משמע בסוגיא להלן יג. ע"ש בפ"י הרא"ש), מודה רבי מאיר ב'לחולין שאוכל לך' שאסור ואין זה בכלל 'מכלל לאו אי אתה שומע הן' [וכן נקט התור"י ד, וכתב שהגמרא חזרה בה מהנחתה הראשונה על פי דברי הברייתא. ומשנתנו קיימת אף לרבי מאיר].

וכן נקטו התוס', ולדבריהם אפילו ב'לחולין לא אוכל לך' מותר לרב אשי אליבא דר"מ.
ב. יש גורסים בברייתא 'לחלין' ומפרשים על חלות תודה. ונחלקו שתי הברייתות אליבא דר"מ ב'לחלין לא אוכל לך' האם אסור מפני שהוא כאומר לא יהא כחלות תודה מה שלא אוכל לך, הא מה שאוכל יהא כחלות האסורות, או אין אומרים כן ומותר. ולרב אשי ב'לחלין' אסור וב'לחלין' מותר. ולפי גירסה זו, כשאמר 'לחלין שאוכל לך' אסור ו'לחלין שאוכל לך' – מותר (ר"ן). והיינו לרב אשי, אבל לפי מה שדייקו ממשנתנו דלא כר"מ נראה לכאורה שלר"מ אף בזה אסור. וצ"ע.
ג. הלכה כרבי יהודה וכסתם משנתנו שאומרים 'מכלל לאו אתה שומע הן' הלכך 'לחולין שאוכל לך' אסור (רמב"ן ר"ן וריטב"א. ועראב"ד הל' נדרים א, כ).

ולרבי יהודה, כשאמר 'לחולין שלא אוכל לך' בין בפתח בין בשוא – אסור (עפ"י רשב"א). ודעת הרמב"ן והריטב"א שבפתח מותר, שכן משמע לא חולין יהא מה שלא אוכל לך, הא מאכלך יהא קרבן. וכן כשאמר 'לא חולין לא אוכל לך'. ואין כן דעת הרמב"ם (א, יט).

ב. שנו בברייתא: 'חולין' / 'החולין' / 'כחולין', בין 'שאוכל לך' בין 'שלא אוכל לך' – מותר. והעמידוהו כרבי מאיר, אבל לרבי יהודה אם אמר 'שלא אוכל לך' – אסור, שמשמעו הוא מה שאני אוכל ממך לא יהא כחולין אלא כקרבן.

וכן פסקו הרמב"ן והריטב"א. וכן דעת הר"ן, כרבי יהודה שאין צריך תנאי כפול כנ"ל. ואילו הרמב"ם (א, כ) פסק להתיר (ועראב"ד).

ג. שנו בברייתא 'לקרבן לא אוכל לך' – רבי מאיר אסור. ופירש רבי אבא: נעשה כאומר לקרבן יהא לפיכך לא אוכל לך. לפי הסבר אחד בגמרא אפילו כשאומר 'לקרבן' (בפתח) אסור (שמפרשים דבריו באופן שיחול הנדר. ע"ן). ולפי רב אשי דוקא אם אמר 'לקרבן' (בשוא) אסור אבל 'לקרבן' – מותר. וכן משמע בסוגיות אלה (יג. טז. ויש גורסים 'לא קרבן' – דוקא אז מותר. ע"ן יג וש"ר).

א. אף על פי שפירש אחר כך כוונתו שדעתו היתה מה שלא אוכל לך יהא אסור, סובר רבי מאיר שאינו נאמן לפרש, אלא אם פירש כן מתחילה שכך היה לבי (תורי"ד יח:).

ב. כתב הרשב"א שלרבי יהודה 'לקרבן לא אוכל לך' אסור. ומשמע מתוך דבריו שבין בפתח בין בשוא לר"י אסור. ואילו מדברי הרמב"ן והריטב"א (וכ"מ בתוס' יג: וע' גם בר"ן טז רע"א) מבואר שבשוא מותר, שמפרשים דבריו לקרבן יהא מה שלא אוכל לך – הא מה שאוכל יהא כחולין. עוד פירש הרשב"א שב'קרבן לא אוכל לך' מותר (כדלהלן), שמשמעות דבריו במצות קרבן לא אוכל לך וכסבור שהוא כמוציא שבועה מפיו [כעין שהיו רגילים בביטוי 'העבודה' כשבועה. ריטב"א] ואינו כן – הלכך מותר. וכן מבואר מדברי הרמב"ם (א, ט).

ד. 'לא כשר' (מה שאוכל לך), ו'לא דכי / טהור' – אסור.

א. הר"ן כתב שגורסים בפתחות הלמ"ד: 'לכשר' 'לדכי'. וכ"כ הריטב"א.

ב. הר"ן נקט שאם אמר 'טהור' – לא אמר כלום, וכן דייק ברמב"ם (וכ"מ ברי"ף שג"ס 'לא טהור'). ואילו בריטב"א מבואר שגם בזה מתפרשים דבריו כקרבן טהור. וכן נראה מפירושו הרא"ש.

ה. נדר ב'טמא' 'נותר' ו'פיגול' – אסור (אף בלא כ' הדמיון, כי שמם מורה על איסור, ואיסורם בדבר הנדור. ואף 'טמא' שאסור בתרומה והרי תרומה דבר האסור היא, הואיל ואפשר לפרש דבריו בקדשים – סתם נדרים להחמיר. ע"ן).

יש סוברים ש'נותר' הואיל והוא שם דבר ולא שם פעולה, לרבי יהודה אינו אסור אלא אם אמר 'כנותר' (דעה זו הובאה ברשב"א. ונשאר בצריך תלמוד).

ו. (הרי עלי'. רש"י) 'כאימרא' / 'כדירים' / 'כעצים' / 'כאשים' / 'כמזבח' / 'כהיכל' / 'כירושלים'; נדר באחד מכל משמשי המזבח (כגון: 'הרי הם עלי כיעים, כמזרקות, כמזולגות'. רמב"ם א, יד), אף על פי שלא הזכיר 'קרבן' – הרי זה נדר בקרבן (כאומר בקרבנות שבירושלים, וכן בשאר (ע"ן וכ"ה בירושלמי). וי"מ לפי שחומת ירושלים נבנית ממעות שירי הלשכה שנתקדשו. ערש"י ורא"ש ועוד). רבי יהודה אומר: האומר 'ירושלים' לא אמר כלום.

ז. 'כירושלים' – במשנה משמע שאפילו רבי יהודה אסור. ואילו בברייתא אמר רבי יהודה: לא אמר כלום. ואמרו בגמרא ששני תנאים הם שנחלקו אליבא דרבי יהודה.

התורי"ד פירש שלפי האמת משנתנו כרבי מאיר ולפיכך אין צריך לדחוק תרי תנאי אליבא דרבי יהודה, אלא רבי יהודה מתיר ב'כירושלים' לכל הדעות, ומה ששנו במשנה 'האומר ירושלם לא אמר כלום' הכוונה ל'כירושלים' כפי שאמר תנא קמא].

דפים יא – יב

יד. המתפיס נדרו בדבר שהיה נדור מתחילה ולא עתה – האם מתפיס בעיקרו או במצבו הנוכחי? מהן הנפקות והמבוארות בסוגיא?

רבי בר חמא נסתפק בדבר, האם אדם מתפיס בעיקרו או בהתר העכשוי, כגון שמונה לפניו בשר שלמים לאחר זריקת דמים, ואמר על בשר חולין 'זה כזה'; האם מתפיס בעיקרו כלומר במצב הראשוני שקודם זריקת הדם שהיה אסור לכל מחמת הנדר, או שמא מתפיס בהתר של עכשיו. ורצה רבא לפשוט שמתפיס בעיקרו, ורב הונא בר' נתן דחה. ושוב רצו להוכיח שתי הוכחות שבעיקר הוא מתפיס, ודחו. ורצו לתלות במחלוקת תנאים, ודחו.

[אם מתפיס בפירוש במצב הנוכחי – ודאי מותר, כגון שאמר 'כבשר שלמים לאחר זריקת דמים' (גמרא). וכן האומר 'כחמני כהנים' אעפ"י שקודם שבאו לידי כהן הם אסורים – מותר, שמסתמא משמע שכבר באו לידי כהן. עפ"י משנה להלן יח: ופהרא"ש ומאירי. וע"ש תוס'].

התפיס על חזה ושוק של שלמים; יש מתירים מפני שאיסורם לזרים על ידי התורה ולא מחמת הנדר, ודעת המאירי לאסור מפני שמחמת הנדר בא האיסור.

נפקותות נוספות המבוארות בסוגיא; –

התפיס (בבשר) נותר ובפיגול של כל הקרבנות מלבד עולה, שהואיל ואין נותר ופיגול אלא לאחר זריקת הדם והיא כבר התירה את האיסור שמחמת הנדר, הלכך אם נוקטים בהתר הוא מתפיס, אין זו התפסה בדבר הנדור אלא בדבר האסור, ואם מעיקרו מתפיס – הרי זו התפסה בדבר הנדור [אבל בעולה, מעולם לא התירה הזריקה את בשרה הלכך אסור. ואין אומרים כוונתו להתפיס ב'איסור נותר' ואינו אסור].

א. כתבו התוס' שאף ב'נותר' סתם, אין תולים בנותר של עולה להחמיר.

ב. בפיוגול, כתבו ראשונים שבכל אופן אסור מאחר והזריקה מעולם לא הוציאתו מידי האיסור הראשון שהרי נתפגל (עפ"י רש"י ותוס'), וכן הזכיר הר"ן דעה זו. ואולם בפירוש הרא"ש נראה שיצא הובה מידי מעילה בזריקה. וע' במעילה ד דעות שונות בענין זה).

אסר על עצמו בשר ויין כיום שמת בו אביו וכד', כגון שעומד עתה באותו יום ואומר יום זה עלי כיום פלוני (אעפ"י שלא פירש 'אסור עלי' (רמב"ן). ונקב באותו תאריך שמת בו אביו. עתוס' ור"ן), והיה נדור באותו יום פעם אחת בשנה אחרת; אם מעיקרו מתפיס – אסור, ואם לאו – מותר, שהרי כמה שנים מאז היה מותר באותו תאריך [אכן אם היה נדור מאז ואילך בכל שנה – ודאי אסור].

א. הר"ן כתב שמציין את יום השבוע ואת מקומו בחודש, כגון יום אחד בשבת ראשון של ניסן.

וכתבו התוס' שלא בדוקא נקט 'אחד בשבוע' אלא הדבר תלוי בכך וכך לחודש.

ובפירוש הרא"ש נראה שמתייחס בנדרו רק ליום השבוע שבו מת אביו, שאומר 'אכילת בשר עלי כאחד בשבת' (וע' גם במאירי).

ב. ברמב"ם (נדרים ג, ה) נראה שמפרש כפשט הלשון שנדר 'כיום שמת בו אביו' ובאותו יום שמת אסר עצמו מבשר, הלכך אף אם בשנים אחרות היה מותר, מפרשים דבריו על עיקרו של יום, הוא היום שאסר על עצמו (ובכך מתישבת קושית הלח"מ. והחידוש הוא שאף זה שאסר רק לו, בכלל 'דבר הנדור' כמוש"כ הראשונים להלן. עפ"י חרושי חת"ס).